

TOMASZ SZELĄG¹

Nowelizacja wybranych przepisów Ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 w roku 2023. Komentarz.

1. Wstęp

Przepisy Ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 są stosunkowo często nowelizowane. W swoim poprzednim artykule, opublikowanym na łamach „Rocznika Administracji Publicznej”, omówiłem zmiany w wybranych przepisach z lat 2020–2022, wprowadzone w związku z pandemią koronawirusa². Celem niniejszego artykułu jest natomiast przedstawienie zmian, które wprowadzono do przedmiotowej ustawy na przestrzeni 2023 r. Charakteryzując komplet zmian w omawianej ustawie w interesującym nas zakresie czasowym, należy zauważyć, iż z dniem 1 lutego 2023 r. wprowadzono w ustawie o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 art. 6c, który zgodnie z informacjami na stronie internetowej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej „upoważnia ministra właściwego do spraw rodziny do określenia, w drodze rozporządzenia, standardów opieki sprawowanej nad dziećmi w wieku do lat 3, biorąc pod uwagę konieczność zapewnienia tym dzieciom wysokiej jakości opieki dostosowanej do ich potrzeb rozwojowych”³. Wprowadzono również punkty 3a i 5a do art. 64c ustawy. Następnie, z dniem 10 sierpnia 2023 r., wprowadzono w ustawie art. 6d, który definiuje, że podmiot prowadzący żłobek lub klub dziecięcy, podmiot zatrudniający dziennego opiekuna oraz dzienny opiekun prowadzący działalność na własny rachunek, organizując opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3, mogą uwzględnić standardy

1 Tomasz Szelać – Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, ORCID: 0000-0002-4699-1773.

2 T. Szelać, *Zmiany w wybranych przepisach ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 wprowadzone w związku z pandemią COVID-19*, „Rocznik Administracji Publicznej” 2023, nr 9, s. 177–188.

3 Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Standardy opieki sprawowanej nad dziećmi w wieku do lat 3, <https://www.gov.pl/web/rodzina/standardy-opieki-sprawowanej-nad-dziecmi-w-wieku-do-lat-3> (dostęp: 21.05.2024).

opieki określone w przepisach wydanych na podstawie art. 6c. Wprowadzono także art. 16 ust. 4 i 5 oraz art. 39 ust. 2d i 2e, które nakładają obowiązek systematycznej aktualizacji wiedzy i umiejętności z zakresu opieki nad dziećmi na osoby sprawujące taką opiekę. Dodatkowo, wprowadzono art. 64 ust. 4 pkt 13 i 14, który poszerza zakres danych zbieranych w sprawozdaniach zbiorczych dotyczących opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 o kwestie związane z wynagrodzeniami i kompetencjami opiekunów (jednakże pierwsze uzupełnienie o te informacje będzie dotyczyło sprawozdań za rok 2024). Następnie, z dniem 25 września 2023 r., opublikowano rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 8 września 2023 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zakresu programów szkoleń dla opiekuna w żłobku lub klubie dziecięcym oraz dziennego opiekuna, które aktualizuje zakres programów szkoleń. Z dniem 4 października 2023 r. opublikowano szczególnie interesujące rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 19 września 2023 r. w sprawie standardów opieki sprawowanej nad dziećmi w wieku do lat 3, które wprowadza ogólnopolskie ramy jakości opieki i edukacji.

W niniejszym artykule chciałbym skoncentrować się na zmianach wybranych przepisów z roku 2023, wskazanych wcześniej, i przedstawić do nich komentarz⁴.

2. Uzasadnienie projektów zmian

Zmiany wprowadzone zostały Ustawą z dnia 7 października 2022 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw⁵, której art. 14 dotyczący ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 wszedł w życie z dniem 1 lutego 2023 r., oraz Ustawą z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym⁶, której art. 49 dotyczący omawianej ustawy wszedł w życie z dniem 10 sierpnia 2023 r.

Zmiany w Ustawie z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (zwanej popularnie „ustawą żłobkową”)⁷, wprowadzone w roku 2023, poza przedstawionymi szczegółowo kwestiami w punktach III i IV niniejszego artykułu, dotyczą głównie kwestii finansowych i miały za zadanie wyjaśnić możliwe wątpliwości interpretacyjne. Zgodnie z uzasadnieniem projektu ustawy doprecyzowano kwestie dofinansowania obniżenia opłat, ale także zasady rozliczania wszelkich środków przyznanych na dofinansowanie rozwoju instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3. Zmiany te musiały uwzględnić m.in. Ustawę z dnia 17 listopada 2021 r. o rodzinnym kapitale opiekuńczym⁸.

4 Komentarz do ustawy ze stanem prawnym na styczeń 2022 r. – T. Szelaąg, *Ustawa o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3. Komentarz*, Warszawa 2022.

5 Dz.U. z 2022 r. poz. 2140.

6 Dz.U. z 2023 r. poz. 1429.

7 Tekst jednolity Dz.U. z 2024 r. poz. 338.

8 Tekst jednolity Dz.U. z 2023 r. poz. 883.

Regulacją tą wprowadzono bowiem możliwość finansowania resortowych oraz rządowych programów rozwoju instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 również ze środków europejskich. Doprecyzowano ponadto, iż właściwym organem do dochodzenia zwrotu przyznanych środków europejskich będzie wojewoda, a organem odwoławczym od jego decyzji w tej kwestii minister właściwy do spraw finansów publicznych.

Na marginesie należy zauważyć, iż fragmenty uzasadnień do projektów ustaw w zakresie zmian dotyczących Ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 były bardzo lakoniczne, aczkolwiek w pełni zgodne z wymogami stawianymi przez art. 34 Regulaminu Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r.⁹

3. Wprowadzenie do ustawy przepisu 6c i 6d oraz rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 19 września 2023 r. w sprawie standardów opieki sprawowanej nad dziećmi w wieku do lat 3

Najpoważniejszą zmianą w Ustawie z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 w roku 2023, wprowadzoną przez przywoływane akty prawne, było dodanie art. 6c i 6d oraz, na podstawie delegacji ustawowej wynikającej z pierwszego z nich, wydanie przez Ministra Rodziny i Polityki Społecznej rozporządzenia w sprawie standardów opieki sprawowanej nad dziećmi w wieku do lat 3 w dniu 19 września 2023 r.

Zgodnie z informacjami ministerstwa w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększenia Odporności w roku 2022 rozpoczęte zostały prace związane z przeprowadzeniem badań wedle Zaleceń Rady Unii Europejskiej z dnia 22 maja 2019 r. w sprawie wysokiej jakości systemów wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem (2019/C 189/02)¹⁰. Badania te, dotyczące jakości opieki w żłobkach, klubach dziecięcych i u dziennych opiekunów, zostały przeprowadzone przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. W ramach eksperyty porównano systemy opieki w Holandii, Szwecji, Czechach i na Litwie¹¹, a także przeprowadzono badanie krajowych instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3¹². Na podstawie analizy wyników badań w kwietniu 2023 r. sporządzono końcowy raport pt. *Rekomendacje dotyczące opracowania ram*

9 Na temat oceny wymogów z art. 34 zob. J. Wawrzyniak, *Normatywne regulacje inicjatywy ustawodawczej*, „Przegląd Legislacyjny” 2004, nr 1.

10 Zalecenia Rady Unii Europejskiej z dnia 22 maja 2019 r. w sprawie wysokiej jakości systemów wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem (2019/C 189/02).

11 A. Sowa-Kořta, *Opieka nad dziećmi w wieku do lat 3 w wybranych krajach Unii Europejskiej*, Warszawa 2023, <https://www.gov.pl/attachment/cda30985-3de3-4766-8489-6aeefbdc739> (dostęp: 21.05.2024).

12 Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, *Badanie empiryczne dostępu, jakości i standardów opieki nad dziećmi do lat 3. Raport z badań*, Warszawa 2023, <https://www.gov.pl/attachment/f6a9fd20-2f50-49f6-a09c-be4bcd31864b> (dostęp: 21.05.2024).

*jakościowych i edukacyjnych, wytycznych i standardów usług opiekuńczych dla dzieci do lat trzech*¹³. Raport ten stanowił istotną podstawę dla rozporządzenia z dnia 19 września 2023 r.

Przechodząc do komentarza poszczególnych przepisów, należy rozpocząć od art. 6c Ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3.

Art. 6c.

Minister właściwy do spraw rodziny może określić, w drodze rozporządzenia, standardy opieki sprawowanej nad dziećmi w wieku do lat 3, biorąc pod uwagę konieczność zapewnienia tym dzieciom wysokiej jakości opieki dostosowanej do ich potrzeb rozwojowych

Artykuł ten zawiera delegację ustawową dla ministra właściwego do spraw rodziny, dotyczącą określania standardów opieki sprawowanej nad dziećmi w wieku do lat 3. Wydane na podstawie wspomnianego przepisu rozporządzenie z dnia 19 września 2023 r. określa, iż standardy opieki sprawowanej nad dziećmi w wieku do lat 3 dotyczą trzech zakresów – dzieci, personelu oraz rodziców. W odniesieniu do pierwszego zakresu, standardy określają wzorce pracy z dziećmi i ich bezpieczeństwa; w odniesieniu do drugiego – wskazują standardy organizacji pracy, rozwoju i bezpieczeństwa personelu zatrudnionego w żłobku lub klubie dziecięcym, a także dziennego opiekuna; natomiast w trzecim zakresie dotyczą współpracy osób sprawujących opiekę z rodzicami. Rozporządzenie przewiduje również monitoring i ewaluację zarówno rozwoju dzieci, jak i pracy oraz rozwoju personelu sprawującego opiekę. Powyższy akt prawny liczy tylko osiem paragrafów, ale wyróżnia się szczegółowością.

§2 rozporządzenia szczegółowo wskazuje, iż standardy dotyczące pracy z dzieckiem obejmują cele pedagogiczne, opiekuńcze, wychowawcze i edukacyjne, dostosowane do formy sprawowanej opieki. Uwzględniają one działania podejmowane wobec dziecka w zakresie:

- zapewnienia dziecku komfortu i bezpieczeństwa podczas opieki,
- podmiotowego traktowania dziecka i okazywania mu szacunku,
- budowania zaufania i pozytywnej relacji z dzieckiem,
- podejmowania działań niedyrektywnych.

W zakresie edukacji minister wskazał, iż podejmowane działania mają dotyczyć:

- rozwoju wszelkich umiejętności dziecka, w tym motorycznych, językowych, umiejętności samoobsługi (przez które należy rozumieć takie umiejętności, jak np. samodzielne spożywanie posiłków, prawidłowe posługiwanie się sztućcami, sygnalizowanie potrzeb fizjologicznych,

¹³ M. Abucewicz, E. Giermanowska, M. Raclaw, A. Sowa-Kofta, *Rekomendacje dotyczące opracowania ram jakościowych i edukacyjnych, wytycznych i standardów usług opiekuńczych dla dzieci do lat 3*, IPISS, Warszawa 2023.

korzystanie z toalety, ubieranie i rozbieranie się, w tym dobieranie odpowiedniego stroju do aktualnych warunków atmosferycznych), a także kompetencji poznawczych i sensorycznych, umiejętności koncentrowania się i skupiania uwagi oraz kreatywności.

W zakresie rozwoju kompetencji społecznych i emocjonalnych rozporządzenie wskazuje na budowanie pewności siebie u dzieci, rozwijanie umiejętności komunikacji społecznej i wchodzenia w interakcje z dziećmi i dorosłymi oraz nabywanie szacunku dla innych osób.

Tekst rozporządzenia odnosi się także do działań wspierających proces adaptacji dziecka w jednostce opiekuńczej (lub u opiekuna), mających na celu zwiększenie zaufania rodziców do instytucji opieki oraz zapewnienie właściwego rozwoju emocjonalnego dziecka. Wydaje się, iż ze względu na znaczenie tych celów, ich kolejność powinna być w tym punkcie odwrócona.

§2 kończy zapis o przestrzeganiu zasad higieny (z poszanowaniem indywidualnych potrzeb dzieci).

§3 rozporządzenia dotyczy standardów bezpieczeństwa dzieci. Owe standardy mają polegać na stwarzaniu i stosowaniu odpowiednich procedur:

- zapobiegania wypadkom podczas pobytu dzieci w instytucjach opieki, a także rozprzestrzenianiu się chorób wśród dzieci, personelu zatrudnionego w żłobku lub klubie dziecięcym i dziennych opiekunów,
- postępowania w razie wypadku dziecka,
- określających zasady pobytu w żłobku lub klubie dziecięcym innych osób niż zatrudniony personel, w tym zasady przyprowadzania i odbioru dzieci, a także zasady pobytu takich osób u dziennego opiekuna, w tym zasady przyprowadzania i odbioru dzieci od dziennego opiekuna,
- postępowania w przypadku podejrzenia stosowania przemocy wobec dziecka przez rodziców lub osoby sprawujące opiekę w instytucji opieki.

§4 rozporządzenia koncentruje się na standardach dotyczących organizacji pracy, rozwoju zawodowego oraz bezpieczeństwa personelu żłobka, klubu dziecięcego i opiekuna dziennego, z jednoczesnym uwzględnieniem pierwszeństwa regulaminom lub statutom w tej kwestii. Jeżeli te elementy nie zostały określone w statucie lub regulaminie instytucji, standardy mają obejmować:

- zapewnienie warunków sprzyjających stymulowaniu rozwoju dziecka,
- metody pracy z dzieckiem uwzględniające indywidualne potrzeby, zainteresowania i umiejętności dziecka, respektowanie indywidualnego rytmu życia dziecka przez odpowiednią organizację godzin posiłków, snu, czynności higienicznych i zabawy, a także tworzenie planów zajęć w ciągu dnia,
- prawa i obowiązki osoby sprawującej opiekę w ramach poszczególnych czynności związanych ze świadczeniem usług opieki nad dziećmi,
- organizację pracy personelu zatrudnionego w żłobku, klubie dziecięcym lub dziennego opiekuna w sposób umożliwiający wypełnianie przez te osoby obowiązków zawodowych, innych niż bezpośrednia opieka nad

dziećmi, takich jak: planowanie zajęć w ciągu dnia, kontakty z rodzicami, współpraca z innymi specjalistami i współpracownikami,

- wspieranie, adekwatnie do możliwości instytucji opieki oraz potrzeb dzieci objętych opieką, rozwoju zawodowego osób sprawujących opiekę, w szczególności przez wykorzystanie metod polegających na rozpoznawaniu i rozwijaniu potencjału oraz wiedzy i umiejętności już posiadanych przez te osoby, a także przez taką organizację pracy, która umożliwia im udział w szkoleniach aktualizujących wiedzę i podnoszących kwalifikacje.

Problematyczne wydaje się spełnianie poszczególnych standardów w zakresie respektowania indywidualnego rytmu życia dziecka przez odpowiednią organizację godzin posiłków, snu, czynności higienicznych i zabawy. O ile nie powinno to nastęrczać problemów opiekunowi dziennemu, o tyle może rodzić pewne problemy w przypadku opieki nad kilkunastoma lub kilkudziesięcioma dziećmi.

§5 rozporządzenia określa standardy dotyczące monitoringu i ewaluacji, które obejmują:

- wdrożenie procedury obserwacji i monitorowania rozwoju dziecka, opracowywanej indywidualnie dla każdego dziecka przez osobę sprawującą opiekę oraz rodziców,
- przeprowadzanie, co najmniej raz w roku, analizy satysfakcji rodziców w zakresie usług świadczonych przez instytucję opieki,
- przeprowadzanie, co najmniej raz na dwa lata, weryfikacji realizacji celów pedagogicznych, opiekuńczych, wychowawczych i edukacyjnych,
- przeprowadzanie, co najmniej raz na dwa lata, oceny i ewaluacji pracy osób sprawujących opiekę, dokonywanej przez osoby zarządzające jednostką opiekuńczą lub podmiot zatrudniający dziennego opiekuna. W ocenie uwzględnia się w szczególności postawę tych osób, ich zaangażowanie, relacje z dziećmi i rodzicami, organizację pracy, rzetelność i odpowiedzialność. Dodatkowo dzienny opiekun prowadzący działalność na własny rachunek powinien przeprowadzać samoocenę i ewaluację pracy, w której uwzględnia w szczególności swoją postawę, zaangażowanie, relacje z dziećmi i rodzicami, organizację pracy, rzetelność i odpowiedzialność,
- określenie, na podstawie oceny, o której mowa powyżej, obszarów wymagających aktualizacji lub rozwoju wiedzy i umiejętności osoby sprawującej opiekę. Określenia dokonują odpowiednio dyrektor żłobka i osoba kierującą pracą klubu dziecięcego, a także odpowiednio wójt, burmistrz, prezydent miasta lub inny podmiot, o którym mowa w art. 8 ust. 1 Ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3, wspólnie z osobami sprawującymi opiekę, odpowiednio wójta, burmistrza lub prezydenta miasta lub inny podmiot zatrudniający dziennego opiekuna, o którym mowa w art. 8 ust. 1 Ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3, wspólnie z dziennym

opiekunem, a także sam dzienny opiekun prowadzący działalność na własny rachunek.

Omawiany przepis rozporządzenia przywołuje art. 8 ust 1 Ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3.

Artykuł ten określa podmioty, które mogą tworzyć i prowadzić żłobki i kluby dziecięce. Według ustawy są to:

- 1) jednostki samorządu terytorialnego (gminy, powiaty oraz województwa),
- 2) instytucje publiczne,
- 3) osoby fizyczne (osoby pełnoletnie z pełną zdolnością do czynności prawnych),
- 4) osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej.

Należy zwrócić uwagę, iż ustawa nie definiuje pojęcia „instytucji publicznych”. Przytoczyć więc można tę autorstwa W. Wytrążka, który instytucje publiczne określił jako organizacje działające w sferze spraw publicznych, regulowanej przez normy prawa publicznego, którego zadaniem jest ochrona interesu publicznego¹⁴. Osobami prawnymi, zgodnie z art. 33 Kodeksu Cywilnego, są Skarb Państwa i jednostki organizacyjne, którym przepisy szczególne przyznają osobowość prawną. Katalog osób prawnych, poza Skarbem Państwa, jest niezwykle szeroki i można go podzielić na różne grupy:

- 1) osoby prawne państwowe, komunalne, prywatne,
- 2) przedsiębiorcy będący przedsiębiorstwami państwowymi lub spółkami kapitałowymi,
- 3) osoby *not for profit*, których cel nie został określony jako gospodarczy, ale które mogą prowadzić działalność gospodarczą, np. fundacje,
- 4) osoby *non profit*, których celem nie może być prowadzenie działalności gospodarczej, np. partie polityczne,
- 5) osoby prawne korporacyjne (np. stowarzyszenia, z wyjątkiem stowarzyszeń zwykłych), zakładowe (np. fundacje), mieszane (np. spółka z o.o.),
- 6) tworzone w następstwie wpisu do właściwego rejestru oraz tworzone przez przepisy szczególne¹⁵.

Jednostkami organizacyjnymi niebędącymi osobami prawnymi, którym przepisy szczególne przyznają zdolność prawną (art. 33¹ Kodeksu cywilnego), są:

- 1) osobowe spółki handlowe, tj. zgodnie z art. 4 Kodeksu spółek handlowych: spółka jawna, spółka komandytowa, spółka partnerska i spółka komandytowo-akcyjna. Status ułomnych osób prawnych mają także spółki kapitałowe w organizacji, zgodnie z art. 11 Kodeksu spółek handlowych,

14 W. Wytrążek, *Podstawowe pojęcia teorii organizacji i zarządzania w instytucjach publicznych*, w: *Podstawy naukoznawstwa*, t. 2, red. P. Kawalec, R. Wodzisiz, P. Lipski, Lublin 2011, s. 315; zob. też M. Kaczurak-Kozak, *Instytucje publiczne a obowiązki audytu wewnętrznego*, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” 2016, nr 6, t. 84, cz. 1, s. 186.

15 J. Frąckowiak, w: *System Prawa Prywatnego, t. 1: Prawo cywilne – część ogólna*, Warszawa 2007, s. 1056 i nast.

- 2) stowarzyszenie zwykle, które zgodnie z art. 40 ust. 1a Ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach może we własnym imieniu nabywać prawa i zaciągać zobowiązania¹⁶,
- 3) wspólnoty mieszkaniowe, które działając w ramach przyznanej im zdolności prawnej, mogą nabywać prawa i obowiązki do własnego majątku¹⁷,
- 4) partie polityczne, które przed wpisaniem ich do ewidencji (zgodnie z art. 16 Ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych nabywają osobowość prawną z chwilą wpisania do ewidencji) mogą być przedmiotem dyskusji, czy powinny być uznawane za ułomne osoby prawne¹⁸.

Na marginesie można jeszcze zauważyć, iż spółka cywilna nie jest ułomną osobą prawną, a jedynie umową zawieraną przez osoby fizyczne. Nie ma jednakże przeszkód, by żłobek lub klub dziecięcy prowadzony był przez osoby fizyczne związane umową spółki cywilnej.

§6 rozporządzenia określa natomiast standardy dotyczące współpracy osób sprawujących opiekę z rodzicami. Wskazują one na obowiązek udzielania wszelkich informacji o przebiegu opieki oraz regularnego przeprowadzania konsultacji w sprawie potrzeb i rozwoju dziecka.

§7 rozporządzenia odwołuje się natomiast do art. 6d ustawy, dodanego w dniu 10 sierpnia 2023 r., który brzmi:

„Podmiot prowadzący żłobek lub klub dziecięcy, podmiot zatrudniający dziennego opiekuna oraz dzienny opiekun prowadzący działalność na własny rachunek, organizując opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3, mogą uwzględnić standardy opieki określone w przepisach wydanych na podstawie art. 6c”.

Artykuł ten dopuszcza więc fakultatywne korzystanie ze standardów opieki określonych w omawianym rozporządzeniu. Nie jest to obowiązek obligatoryjny.

W przywołanym powyżej paragrafie rozporządzenia stwierdzono, iż standardy opieki sprawowanej nad dziećmi w wieku do lat 3 są realizowane w formie planu opiekuńczo-wychowawczo-edukacyjnego, który jest przyjmowany przez odpowiednio wójta, burmistrza lub prezydenta miasta lub inny podmiot, o którym mowa w art. 6d Ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3. W planie tym wyznacza się sposób realizacji tych standardów, z jednoczesnym uwzględnieniem indywidualnych potrzeb dzieci i zachowaniem elastyczności, która pozwala osobom sprawującym opiekę na dostosowanie jej do liczebności, wieku, niepełnosprawności, wymagań szczególnej opieki, uwarunkowań społecznych i kulturowych oraz rozwoju psychomotorycznego dzieci. Plan ten jest aktualizowany na bieżąco w celu uwzględnienia potrzeb dzieci, w szczególności dzieci należących do mniejszości narodowych lub etnicznych, dzieci z rodzin migrantów, dzieci

16 Tekst jednolity Dz.U. z 2020 r. poz. 2261.

17 Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 grudnia 2007 r., III CZP 65/07.

18 Tekst jednolity Dz.U. z 2023 r. poz. 1215.

zagrożonych wykluczeniem społecznym, dzieci niepełnosprawnych i dzieci wymagających szczególnej opieki. Aktualizacja następuje po przeprowadzeniu weryfikacji realizacji celów pedagogicznych, opiekuńczych, wychowawczych i edukacyjnych wskazanych w §2 rozporządzenia.

Projekt planu i jego ewentualne zmiany podlegają konsultacjom z rodzicami dzieci, a w przypadku utworzenia rady rodziców w żłobku lub klubie dziecięcym – z tą radą.

Tak więc, zgodnie z rozporządzeniem wydanym na podstawie art. 6c i art. 6d, jednostki sprawujące opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3 mogą korzystać z planów opiekuńczo-wychowawczo-edukacyjnego, w których wyznaczone są sposoby realizacji standardów opieki. Plany te przyjmowane są odpowiednio przez wójta, burmistrza, prezydenta lub podmiot zatrudniający dziennego opiekuna oraz dziennego opiekuna prowadzącego działalność na własny rachunek.

Jak już wcześniej wspomniałem, niektóre standardy są bardzo szczegółowe i mogą stwarzać pewne problemy w ich realizacji. Niemniej jednak wprowadzenie art. 6c i 6d jest rozwiązaniem, które należy ocenić pozytywnie.

4. Art. 64c ust. 3a i ust. 5a

Art. 64c Ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 otrzymał dwa nowe ustępy – 3a i 5a.

Zgodnie z art. 64c ust. 1. rodzicom przysługuje dofinansowanie obniżenia opłaty za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna. Art. 64c ust. 3a precyzuje, iż na dzieci, na które został przyznany rodzinny kapitał opiekuńczy, o którym mowa w Ustawie z dnia 17 listopada 2021 r. o rodzinnym kapitale opiekuńczym¹⁹, i na które kapitał ten nie został przez matkę lub ojca pobrany w łącznej przysługującej wysokości za okres przypadający przed pierwszym dniem miesiąca, w którym dziecko ukończy 36. miesiąc życia, dofinansowanie, o którym mowa w ust. 1, przysługuje po upływie okresu, za który został wypłacony rodzinny kapitał opiekuńczy. Przy obliczaniu tego okresu przyjmuje się, że każda wypłacona kwota rodzinnego kapitału opiekuńczego w wysokości 500 zł, a w przypadku opieki naprzemienniej – 250 zł, odpowiada jednemu miesiącowi, za który został wypłacony kapitał.

Natomiast ust. 5a omawianego przepisu stwierdza, że w przypadku, gdy dziecko, zgodnie z orzeczeniem sądu, jest pod opieką naprzemienną obydwójga rodziców rozwiedzionych, żyjących w separacji lub rozłączeniu, i opieka ta jest sprawowana w porównywalnych i powtarzających się okresach, kwotę dofinansowania ustala się dla każdego z rodziców w wysokości 200 zł miesięcznie na dziecko w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna. Kwota ta

¹⁹ Tekst jednolity Dz.U. z 2023 r. poz. 883.

nie może jednak przekroczyć wysokości opłaty ponoszonej przez danego rodzica za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna.

Oba te przepisy zostały dodane w celu wyeliminowania ewentualnych problemów interpretacyjnych. Doprecyzowano, iż dofinansowanie do obniżenia opłaty przysługuje rodzicom od miesiąca, w którym dziecko kończy 36. miesiąca życia. Ponadto stwierdzono, że dofinansowanie w wysokości 200 zł miesięcznie przysługuje każdemu z rodziców sprawujących opiekę na przemianą nad dzieckiem zgodnie z orzeczeniem sądu.

5. Aktualizacja wiedzy i rozwój kwalifikacji opiekunów – art. 16 ust. 4 i 5 oraz art. 39 ust. 2d i 2e

Nowelizacje ustawy wprowadziły również nowe przepisy w postaci art. 16 ust. 4 i 5 oraz art. 39 ust. 2d i 2e.

Artykuł 16 ust. 4 dotyczy obowiązku systematycznej aktualizacji wiedzy i umiejętności w zakresie usług opieki i wczesnej edukacji dzieci w wieku do lat 3. Obejmuje on również metodykę i praktykę pracy z dziećmi, zrozumienie potrzeb dzieci, współpracę z rodzicami oraz dbanie o własny dobrostan, a to w szczególności przez samokształcenie, udział w szkoleniach lub wsparcie ze strony podmiotu prowadzącego żłobek lub klub dziecięcy, nałożonego na opiekuna w żłobku lub klubie dziecięcym. Zgodnie z ust. 5 omawianego przepisu szkolenia wskazane w poprzednim ustępie ma nieodpłatnie opiekunowi zapewniać podmiot prowadzący żłobek lub klub dziecięcy.

Analogicznie, ustawodawca w art. 39, w dodanych ustępach 2d i 2e, nakłada obowiązek systematycznej aktualizacji wiedzy i umiejętności na opiekunów dziennych. Dzienny opiekun jest obowiązany do regularnego doskonalenia się w zakresie usług opieki i wczesnej edukacji dzieci w wieku do lat 3, metodyki i praktyki pracy z dziećmi, zrozumienia ich potrzeb, współpracy z rodzicami oraz dbania o własny dobrostan, w szczególności przez samokształcenie, udział w szkoleniach lub wsparcie ze strony podmiotu zatrudniającego dziennego opiekuna. Podmioty, o których mowa w art. 8 ust. 1 ustawy, również zapewniają szkolenia dla opiekunów dziennych nieodpłatnie.

6. Zakończenie i wnioski

Podsumowując, należy stwierdzić, iż nowelizacje Ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 skoncentrowały się na dwóch kierunkach. Ustawodawca przygotował podstawy do tworzenia standardów oraz wymogi dotyczące podnoszenia kwalifikacji i aktualizacji wiedzy opiekunów dzieci. Omówione powyżej standardy składają się z bloków tematycznych, stanowiących szczegółowe ramy jakości opieki i edukacji. Jak możemy przeczytać bezpośrednio na stronie internetowej ministerstwa, bloki te tworzą plan

opiekuńczo-wychowawczy, dzięki któremu usługi opiekuńcze świadczone przez żłobki, kluby dziecięce i dziennych opiekunów będą ustandaryzowane i tożsame z regulacjami obowiązującymi w Unii Europejskiej²⁰. Należy zwrócić uwagę na fakt, że art. 6d ustawy wprowadza jednak fakultatywność stosowania wymienionych standardów przez jednostki opiekuńcze. Drugim kierunkiem nowelizacji przepisów ustawy jest doprecyzowanie przepisów związanych z finansowaniem opieki, głównie w związku z Ustawą z dnia 17 listopada 2021 r. o rodzinnym kapitale opiekuńczym.

Bibliografia

Literatura

- Abucewicz M., Giermanowska E., Raclaw M., Sowa-Kofta A., *Rekomendacje dotyczące opracowania ram jakościowych i edukacyjnych, wytycznych i standardów usług opiekuńczych dla dzieci do lat 3*, IPISS, Warszawa 2023.
- Frąckowiak J., w: *System Prawa Prywatnego*, t. 1: *Prawo cywilne – część ogólna*, Warszawa 2007.
- Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, *Badanie empiryczne dostępu, jakości i standardów opieki nad dziećmi do lat 3. Raport z badań*, Warszawa 2023, <https://www.gov.pl/attachment/f6a9fd20-2f50-49f6-a09c-be4bcd31864b> (dostęp: 21.05.2024).
- Kaczurak-Kozak M., *Instytucje publiczne a obowiązki audytu wewnętrznego*, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” 2016, nr 6, t. 84, cz. 1.
- Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, *Standardy opieki sprawowanej nad dziećmi w wieku do lat 3*, <https://www.gov.pl/web/rodzina/standardy-opieki-sprawowanej-nad-dziecmi-w-wieku-do-lat-3> (dostęp: 21.05.2024).
- Sowa-Kofta A., *Opieka nad dziećmi w wieku do lat 3 w wybranych krajach Unii Europejskiej*, Warszawa 2023, <https://www.gov.pl/attachment/cda30985-3de3-4766-8489-6aeefcbdc739> (dostęp: 21.05.2024).
- Szelaąg T., *Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3. Komentarz*, Warszawa 2022.
- Szelaąg T., *Zmiany w wybranych przepisach ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 wprowadzone w związku z pandemią COVID-19*, „Rocznik Administracji Publicznej” 2023, nr 9.
- Wawrzyniak J., *Normatywne regulacje inicjatywy ustawodawczej*, „Przegląd Legislacyjny” 2004, nr 1.
- Wytrażek W., *Podstawowe pojęcia teorii organizacji i zarządzania w instytucjach publicznych*, w: *Podstawy naukoznawstwa*, t. 2, red. P. Kawalec, R. Wodzis, P. Lipski, Lublin 2011.

²⁰ Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, *Standardy opieki sprawowanej nad dziećmi...*

Akty prawne

Ustawa z dnia 7 października 2022 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2022 r. poz. 2140).

Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym (Dz.U. z 2023 r. poz. 1429).

Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (tekst jednolity Dz.U. z 2024 r. poz. 338).

Ustawa z dnia 17 listopada 2021 r. o rodzinnym kapitale opiekuńczym (tekst jednolity Dz.U. z 2023 r. poz. 883).

Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (tekst jednolity Dz.U. z 2020 r. poz. 2261).

Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych (tekst jednolity Dz.U. z 2023 r. poz. 1215).

Zalecenia Rady Unii Europejskiej z dnia 22 maja 2019 r. w sprawie wysokiej jakości systemów wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem (2019/C 189/02).

Orzecznictwo i akty administracyjne

Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 grudnia 2007 r., III CZP 65/07.

Nowelizacja wybranych przepisów ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 w roku 2023. Komentarz

Streszczenie

Celem artykułu jest omówienie nowelizacji w przepisach w ustawie z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3, wprowadzonych w roku 2023. Zmiany te skoncentrowały się na dwóch kierunkach. Ustawodawca przygotował podstawy do tworzenia standardów oraz wymogi podnoszenia kwalifikacji i aktualizacji wiedzy opiekunów dzieci. Omówione w artykule standardy składają się z bloków tematycznych, stanowiących szczegółowe ramy jakości opieki i edukacji. Jak możemy przeczytać bezpośrednio w wyjaśnieniach ministerstwa, bloki te tworzą plan opiekuńczo-wychowawczy, dzięki któremu usługi opiekuńcze świadczone przez żłobki, kluby dziecięce i dziennych opiekunów będą usystematyzowane i tożsame z regulacjami obowiązującymi w Unii Europejskiej. Należy jednak zwrócić uwagę na fakt, że art. 6d ustawy wprowadza fakultatywność stosowania powyższych standardów przez jednostki opiekuńcze. Drugi kierunek nowelizacji przepisów ustawy, który omawiam w niniejszym artykule, to doprecyzowanie przepisów związanych z finansowaniem opieki, głównie w związku z ustawą z dnia 17 listopada 2021 r. o rodzinnym kapitale opiekuńczym.

Słowa kluczowe: ustawa o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3, nowelizacja przepisów, standardy opieki, podnoszenie kwalifikacji personelu, doprecyzowanie przepisów dotyczących finansowania opieki

Amendment of Selected Provisions of the Act of 4 February 2011 on the Care of Children Aged Up to 3 Years in 2023

Abstract

The purpose of this article is to discuss the amendments to the provisions of the Act of 4 February 2011 on the Care of Children Aged Up to 3 Years, introduced in 2023. These changes focused on two main directions. First, the legislator established a foundation for creating standards and requirements for improving the qualifications and updating the knowledge of childcare providers. The standards discussed in this article consist of thematic blocks, providing a detailed framework for the quality of care and education. As stated in the Ministry's explanations, these blocks form a care plan that ensures the services provided by crèches, children's clubs, and day carers are systematised and aligned with the regulations in force in the European Union. However, it should be noted that Article 6d of the Act introduces the optional application of these standards by care units. The second amendment clarifies provisions related to the financing of care, mainly in connection with the Family Capital Act of 17 November 2021.

Keywords: Act of 4 February 2011 on the Care of Children Aged Up to 3 Years, revision of the rules, standards of care, improving staff skills, clarification of provisions on the financing of care

